ప్లీడరు పట్టు

పానుగంటి లక్ష్మీనరసింహ రావు గారు

"అబ్బే! చెప్పినప్పుడు రవంతవినవలయును. ఒక్కటే యేడుపా? ఎల్లకాలము తల్లిదండ్రు లుట్టికట్టుకొని యూఁగులాడుదురా? ఆయనకేమి? మహాఅదృష్టవంతుఁడు అనాయాసముగా వెడలిపోయినాఁడు" అని సుందరరామయ్య, గదిలో నేడ్చుచున్న భార్యను గదిగుమ్మమునొద్దఁ గూరుచుండి యోదార్చుచున్నాఁడు. ఇంతలో సుందరరామయ్య కొడుకు కటకువచ్చి "నాన్నా! ఎవరో ప్లీడరు గారఁట! నిన్నుఁ జూడవచ్చి వీథిగుమ్మములో నున్నా"రని చెప్పెను 'ప్లీడరు నాయింటి కెందులకురా? ప్లీడ రొకఁడు పోలీసువాఁ డొకఁడు నాగుమ్మములో నడుగుపెట్టవలసినపని యేమున్నది? ఏతగవునకైనఁ బోయినవాఁడనా? ఏనేరమునైనఁ జేసినవాఁడనా? మామగారు చచ్చిపోవుటచే మతిపోయియున్న నన్నుఁ జూచుటకుఁ బ్లీడరెందుకురా?" యని లోలోన సుందరరామయ్య గుంజెలదటి గొణఁగుకొనుచుండనింతలో "సుందరరామయ్యఅన్నగారూ! నమోనమః" యనుచు న్యాయవాది యే లోనికి వచ్చెను. సుందరరామయ్య లేచి జగన్నశాస్త్రిని జాపపైఁ గూరుచుండఁబెట్టెను. వారిద్దఱిట్లు మాటలాడుకొనుచుండిరి.

జగ్గ:—మీమామగారు స్వర్గస్థులగుటచే మిమ్మును మావదినెగారిని బరామర్శించుటకు వచ్చితిని.

సుంద:—మీరెన్నఁడు మాయింటికి దయచేయలేదే! నేఁ డెంత శ్రమ తీసికొంటిరి? మీకుమాయందింతదయయని నేనెఱుఁగను.

జగ్గ:—అన్నా! ఎవరిదారిని వారు సుఖముగా నున్నప్పు డొకరినొకరు చూడకపోయినను బాధలేదు. ఏదో రవంతచిక్కు తటస్థించినప్పుడే యొకరినొకరు పలుకరించుకొనవలయును. దినములు వెడలిపోవువఱకు మీరు మావదినయు చేబ్రోలులోనుండి మొన్ననో నిన్ననో యిక్కడకు వచ్చితిరి కాఁబోలు.

సుంద:—నిన్ననే వచ్చితిమి.

జగ్గ:— మీ రక్కడనుండఁగా మామగారి మరణశాసనముఁ గూర్చియు దత్తస్వీకారమునుగూర్చియు దత్తునితల్లిదండ్రులతో మీకేమైన మాటలు జరిగినవా?

సుంద:—ఏమియు జరుగలేదు అత్తగారిదివఱకే లేదమ్మోను. మామగా రిప్పుడు లేకపోయిరి. ఆయనకు సోదరులెవ్వరు

లేరయ్యెను. మ్యాతో మాటలాడువా రెవ్వరు?

జగ్గ—దత్తునితండ్రి పట్టిమారీచుఁడు. వాఁడే యీతంత్రమంతయుఁ జేసినాఁడు. వానిని జెట్టినారకమ్మవలెఁ జీల్చిననైనఁ బాపము లేదు.

సుంద:—ఎవరిపాపమున వారు పోవుదురు. మాకాగొడవయేమియు నక్కఱ లేదు. మాకుఁ దినుటకు సమృద్ధిగా నున్నది. మాకీకుఱ్ఱవాఁ డొక్కఁడే. ఏది యేమై పోయినను మాకుఁ జింత లేదు.

జగ్గ:—అన్నా! పరమ వేదాంతిలాగున నున్నావు. నీకొడుకు తాతని దౌహిత్రుఁడు. ఆతనిమూఁడు లక్షలరూపాయల యాస్తి నీతనికి న్యాయముగా రావలసియున్నది. నీకొడుకు భాగ్యవంతుఁడగుట నీ కిష్టము లేదా యేమి? సత్యకాలపుమాట చెప్పుచున్నావు! నీకొడుకుహక్కును జెడఁగొట్టుటకు నీ కేమి యధికారమున్నది? నీవూరకుండినను నింక రెండేండ్లలోఁ బెద్దవాఁడై నీకొడుకే వ్యాజ్యము వేసి తాతగారియాస్తిని సంపాదించుకొనును.

సుంద:—వాఁడు పెద్దవాఁడైనప్పుడే యట్లు జరుగునుగాక నేనీగొడవలోదిగను

జగ్గ:—ఆలస్యమైనకొలఁది వారికి బలము హెచ్చును; మనకుఁ దగ్గును; ఉన్నదంతయుఁ జరాస్తి; దాఁటిపోవునెడల రాఁబట్టుకొనుట కష్టము. బ్యాంకులోనున్నసొమ్ము దత్తునిపక్షపువారి కీయఁగూడదని దాని యేజెంటుకు కోర్టువారియాజ్ఞ పంపవలసియున్నది. (రిసీవరునునియమించి యింటిలో నున్న వెండిబంగారువస్తువులయొక్కయుఁ బత్రములయొక్కయు జాబితా వ్రాయించి యాస్తును గాపాడవలసియున్నది. దత్తస్వీకరణకృత్యమును జేయించిన పురోహితుని మనపక్షమున కాకర్షింపవలయును. ఆకాలమందు మరణశాసకునికి స్మృతి లేదని యప్పటివైద్యునిచే మనపక్షమున సాక్ష్యమిప్పింపవలయును. ఇంకా నెన్నియో జరుగవలసియున్నవి.

సుంద:—ఆయన యథార్థముగాఁ బెంపుచేసికొన్నాఁడేమో! నిజానిజములు భగవంతునికిఁ దెలియవలయును. నాభార్య కీయవలసినదేమో ఆయన యిదివఱకే యిచ్చినాఁడు. ఆదత్తతనిజమైయుండవచ్చును. కాక, యసత్యమే కానిండు. వ్యాజ్యములోనికి దిగి నే నీబాధలన్నియుఁ బడఁజాలను. మా కాసొమ్ము ప్రాప్తిలేకపోవుటచే నట్లు జరిగినది. ఏదో వ్యవసాయము చేసికొని పదిగరిసెలు పండించుకొని నే నొకనిఁ జూడకుండ నన్నొకరు చూడకుండఁ గాలక్షేపమును జేయుచున్నాను. నేను బుట్టినతరువాతఁ దగవనునది యెఱుఁగను. నాదినము లిట్లు వెడలిపోనిండు.

జగ్గ:—అన్నా! నీకేమియు శ్రమమక్కఱ లేదు. అన్నిటికి నేనున్నాను. చేవ్రాలు చేయుమని నీకుఁబంపిన కాగితములమీఁదఁ జేవ్రాళ్లుచేసి నాకుఁబంపుము. మూఁడు నిముషములలో నీపెంపు కొట్టివేయించి నీకొడుకును గుబేరుని జేయకుండునెడల నన్ను జగ్గన్నశాస్త్రి యనిపిలువవలదు. చూచుకో నాతమాషా. జగ్గన్నశాస్త్రి

పట్టిన వ్యాజ్యమున కెన్నడైన నపజయ ముండెనా? పెట్టుబడిపెట్టుటకు నీయొద్ద సొమ్మున్నదా సంతోషమే. లేదా నేనే పెట్టుబడి పెట్టవలెను కాని, అన్నా! నీమొగముమీఁదఁ గొంతసందేహము పొడకట్టుచున్నది. నే నింతపెట్టుబడిపెట్టి నీపక్షమున నింతయభిమానముతో నేల పనిచేయుటకుఁ బూనుకొనవలయునా యని నీమనస్సునఁ గలిగిన సందేహము నీనుదుటిపైఁ గనఁబడుచున్నది. నీ కట్టి సందేహము కలుగుట న్యాయమే. నాయభిమానమునకుఁ గారణమేదో చెప్పెదను వినుము. నా కొక మేనగోడ లున్నది. అది తండ్రిలేనిపిల్ల. నేనే దానిని బెంచినాను. దానిని నీకుమారుని కీయవలయునని సంకల్పించుకొంటిని. తండ్రి లేఁడన్న లోపము తక్క దానికేమియు లోపము లేదు. దానితల్లియొద్ద నలుబదివేలరూపాయలు గుల్లలున్నవి. దానికిఁ బదివేల రూపాయలు బాలతోడుగున్నది. తండ్రి సంపాదించినది కొంతవిరివిగా నేనే వడ్డికిఁ ద్రిప్పుచున్నాను. తగిన యింటిలో దానిని బడవైవవలయునని చూచుచున్నాను. ఇందుచే నే నింతగాఁ బ్రాకులాడవలసి వచ్చినది. ఈయపేక్షయే నాకులేనియెడల నీవు నాకందఱవంటివాఁడవే. జమీందారులు నాయింటియరుగులమీఁదఁ లఁ బడి నా దర్శనమునకై వేచియుందురు. అట్టినేను నీయింటికిఁ దండ్రిలేనిపిల్ల క్షేమము నపేక్షించి వచ్చితిని.

ఈమాటలతో సుందరరామయ్య మోము వెల్లబడెను. అతని కొడుకు సుబ్బరామయ్య మోము మెఱ్ఱబడెను. తలుపుచాటున నుండి లటుకున నీసలకుఁ బొటకరించిన సూరమ్మమోము సరవెల్లివలె నేరంగు గలదో చెప్పుటకు వీలు లేకుండెను. ఈ సన్నివేశమును జూచిన జగన్నశాస్త్రి "మెత్తబడుచున్నాఁడు. నా మేనగోడలు నీ ముండకొడుకున కిచ్చెదనని యాసపెట్టుకొని యున్నాఁడు. వీనికున్న ముప్పదిపుట్ల మాగాణి నెటులైన హరించుటకే నా ప్రయత్న" మని

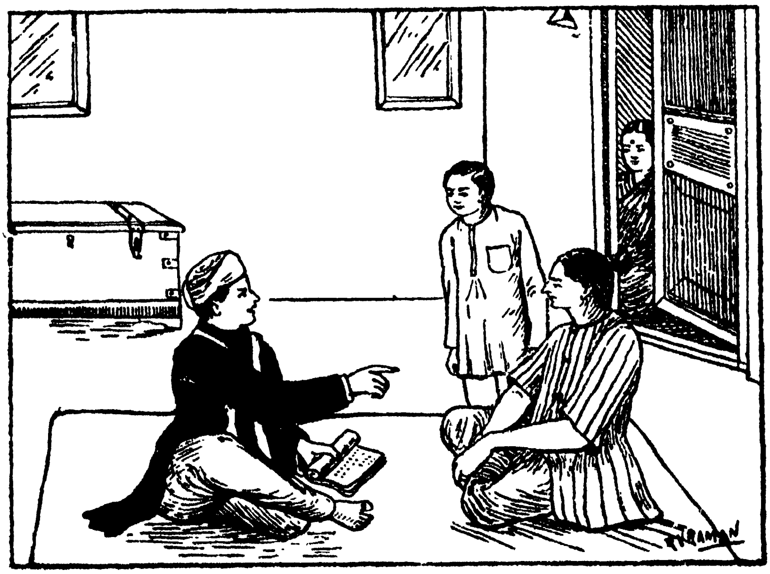

తనలో ననుకొనియెను. అంత సూరమ్మ తన మొగమును దిరిగి తలుపుచాటున నుంచుకొని "వారు భాగ్యవంతులు. మావంటి వారికిఁ బిల్ల నిచ్చెదరా ?" యని సన్న సన్నగఁ బలికెను. "సూరమ్మవదినా? మీ భాగ్యమున కిప్పుడు లోపమేమి? నీకొడు కెంత లక్షాధికారి కావలసియున్నాఁడో! అదిగాక యింకొకపరమార్థమైనమాట; నాకుమాత్రము కొడుకా కొమ్మా? పదిమంది కాపురమున్న యింటిలోఁ రుచుండి చెప్పుచున్నాను. నా మేనగోడలు మగఁడే నాకుఁ గొడుకుకాఁ గూడదా? ఏమో! ముందు జరుగఁబోవు నీ మాట లివ్వ డెందులకు? ఏమియుఁ బలుకదు. అన్నా! నేనుబోయెదను. వదినా! సెలవు. అబ్బాయీ! మనయింటికిఁ బెండ్లికుమారుఁడుతును జూతువుగాని రావోయి" యని పలుకుచుఁ బిల్లవానిని గుఱ్ఱపుబండిలోఁ గూరుచుండఁబెట్టి తనయింటికి దీసికొనిపోయెను.

౨

సుందరరామయ్య కింట నిలువసొమ్ము లేకుంటచే నారంభము మొదలుకొని చివర వఱకు వ్యాజ్యమునకు న్యాయవాదియే పెట్టుబడి పెట్టవలయుననియు నాసొమ్మంతయు నూటికి రూపాయ యెనిమిదణాలవడ్డితోఁ దాని చ్చెదననియు భార్యప్రోత్సాహమున, ఖరారు నామా వ్రాసి రిజిస్టరిచేయించి యాతఁడు ప్లీడరు చేతఁ బెట్టినాఁడు. ఇంక నెన్నియో వట్టికాగితములకుఁ గ్రిందఁ జేవ్రాళ్లు చేసి ప్లీడరు చేతి కిచ్చినాఁడు. న్యాయవాది నిరంకుశముగా వ్యాజ్యమునకుఁ బూర్వరంగ ప్రయత్నములను జేయుచున్నాఁడు. సంవత్సర మైనది. రెండు సంవత్సరము లైనది. మూఁడుసంవత్సరము లైనది. ఎంతసొమ్మిదివఱకు వ్యయమయ్యెనని సుందరరామయ్య యొకప్పుడడుగ "సుందర రామయ్య అన్నా! ఎంతసొమ్మయిన నేమి లెక్క—యయ్యా గ్రంథముజరుగనీయవయ్యా!" యని న్యాయవాది విసుగుపాటుతోఁ బలికినాఁడు. తనతండ్రి సొత్తు మూఁడులక్షలరూపాయలు తనకు వచ్చునని సూరమ్మ సంతసించుచున్నది. చిలుకవంటిపిల్ల ప్రక్కలోనికి వచ్చునని సుబ్బరామయ్య సంతసించుచున్నాఁడు. చేతికి ముప్పిచెంబు వచ్చునేమోయని సుందరరామయ్య యేడ్చుచున్నాఁడు. పక్షి మాత్ర మేమిచేయఁగలఁడు ? ఇట్లు కొన్నిదినములు గడచినపిమ్మట జగన్నశాస్త్రి సుందరరామయ్య యింటికి వచ్చి సబుజడ్జిగారికిఁ బ్రతివాదు లిరువదివేలు లంచమిచ్చుటకు మాటలాడుచున్నారు. నేను ముప్పదివేలిచ్చి న్యాయమూర్తిని మన ప్రక్కకు లాగి ప్రతివాదినోటఁ బెడ్డగొట్టినానని చెప్పెను. ఆమాట విని సుందర-రామయ్య నెత్తినోరుకొట్టుకొని యేడ్చెను. "ఇదివఱ కెంతవ్యయమైనదో చెప్పవయ్యా!" యని న్యాయవాదిని బట్టుదలతో నడిగెను. "అన్నా! నీవేమియు మాటలాడ కూరకుండుము. అన్నిటికి నేనున్నాను. చచ్చుసొమ్ము. ఎంతవ్యయమైననేమి ? మనము పట్టినపట్టు నెగ్గవలయునన్ని, చూడఁదగినదా మఱియొకటి యా?" యని న్యాయవాది సుందరరామయ్యను జీవాట్లుపెట్టి గిరుక్కున నింటికిఁ బోయెను.

3

ఒకనాఁటి రాత్రి సుందరరామయ్యను జూచుటకుగంజాముజిల్లానుండి యొకమిత్రుఁడు వచ్చెను. ఆయనతో సుందరరామయ్య తన సోదెయంతయు వెళ్లఁబోసికొనెను "అయ్యయ్యో! ఈప్లీడరు నీకెక్కడఁ దాపురించినాఁడయ్యా! ఇతఁడు కొంతకాలము మాజిల్లాలోఁ బ్లీడరీ వెలుగఁబెట్టినాఁడు. అక్కడ నీతఁడెందఱు మొఖాసాదారులకు ముష్టిచిప్ప చేతికిచ్చినాఁడు! ఎందఱుసంసారులను ధనమానములుహరించి పూటకూటింటివారిగఁ జేసినాఁడు! ఎందఱు సంసారులను దిబ్బమీఁదఁ గూరుచుండఁబెట్టినాఁడు! ఈతఁ డక్కడఁ ద్రవ్వినగోఁతు లింకఁ బూడినవా? వేసినముళ్లింక విడినవా? అంటించిన కొంప లింక నాఱినవా? కోసిన కోఁత లింక మానినవా? అక్కడ నింక నున్నయెడల నొడ్డెమోటుప్రజలు చంపుదు రేమో యనుభయముచే నిక్కడకు వచ్చినాఁడు. ఈతనిని నీవు వదల్చుకొనినయెడలఁ గాని దక్కవు. సామాన్యసంసారివి నీలెక్కయేమి? పాదుషానైనఁ బదిరోజులలోఁ బకీరును జేయఁగల పండితుఁ"డనిచెప్పెను ఆమాటలు విని సుందరరామయ్య తలపై రెండు చేతులతోఁ గొట్టుకొని. "నాయనా! ఏ నేటిశని పట్టుకొన్నయెడల దానధర్మములుచేసి వదల్చుకొందును రోగమేదైనఁ బట్టుకొన్నయెడల మందుమాఁకులచే వదల్చుకొందును. పిశాచము పట్టుకొన్నయెడల మంత్రములచే వదల్చుకొందును. కాని జగ్గన్నశాస్త్రిపట్టెట్లు వదల్చుకొనవలయునో నాకుఁ దెలియకుండ నున్నది. ఏదైన యుపాయము నీవేచెప్పు"మని యాతని బతిమాలుకొనెను. "నేను దత్తుని తల్లిదండ్రులతో మాటలాడి వచ్చెద"నని చెప్పి వారితో మాటలాడి మఱునాఁడు వచ్చి "సుందరరామయ్యగారూ! మీప్రతివాదులు మీభార్యకుఁ బదివేలరూపాయ లిచ్చెదమనుచున్నారు. ఇఱువదివేలిమ్మని బేరమాడితిని. తుదకుఁ బదునైదు వేలకు వారి నొప్పించితిని ఇది మీ కిష్టమా?" యనిచెప్పెను. "ఇంకేమింకఁ గావలసినదేమి.? పదివేలైనను మాకుసంతోషమే. ఏలాగైన నీన్యాయవాది మమ్ము వదలుట మాకుఁ గావలసినది. ఇతఁడు మాకు మృత్యువు వలె దాఁపురించినాఁడు నీవుపోయి "ఉభయ కక్షులవారు సఖ్యపడినారు. కావున నావ్యాజ్యము నునేనింక నడపఁదలఁచుకొనలేదని యాతనితో నామాటలుగాఁ జెప్పి నన్ను బ్రదికించి పుణ్యముకట్టుకొనుమని మిత్రుని యాచించెను. అటులేయని యాతఁడు ప్లీడరు నొద్దకుఁ బోయెను.

౪

మఱునాఁడు సుందరరామయ్యయు జగ్గన్నశాస్త్రియు నిట్లుమాటలాడుకొనుచుండిరి.

జగ్గ:—అన్నా! నీకేమి మతిలేదా? చచ్చు పదునైదువేలా? రావలసినమూఁడులక్షలలోఁ బదునైదువేలెన్నవవంతో యెఱుఁగుదువా? ఛీ! పదునైదువేలా? ఈవ్యాజ్యములో నొక్కపురోహితపుబాపనయ్యకుఁ బదునాలుగువేలు గిఱగిఱద్రిప్పి మొకము చేతితోఁ బాఱవైచి వానిని మనవైపునకుఁ ద్రిప్పితిని. దత్తస్వీకరణ[illegible]

మీ మామగారికి స్మృతిలేదని మనపక్ష మున బలుకుటకు వైద్యుని కిరువదివేలా నబెట్టి పండ్రెండువేలిచ్చితిని. రేపు సాక్ష్యముచెప్పుటకు బోనెక్కు సమయమందు మిగిలిన యెనిమిదివేలు వానిమొగాన గొట్టెదను. ఇంక నెందరెందరి కెంతెంత యిచ్చితినో నీవెఱుగుదువా? ఈయవాంతరపుగొడవయంతయు నీకు దెలియవలసినపని యేమున్నది? నేనెన్ని పాట్లుపడుచున్నానో నీవెఱుగుదువా? నారక్త మింకుకొనుటకు ధారపోయుచున్నానని నమ్మును.

సుంద:— ధారపోయుచున్నది నీరక్తముకాదయ్యా నాది. నన్నింతటితోనైన వదలిపెట్టుము. ఇక మీరెవ్వరికిని నావ్యాజ్యముకొఱకు సొమ్మీయవలదు. ఇంక నారంభమే లేదు. అప్పుడే డెబ్బదివేలు దాటినట్లగపడుచున్నదే. అయ్యో! అయ్యో! నాకొంప మునిగిపోయినదోయి భగవంతుడా! (చింతించును)

జగ్గ:— అన్నా! అన్నా! అధైర్యపడెదవేల? ఛీ! తప్పుకాదా! నీకేమియు భయములేదు. దిగ్విజయమొనర్చుటకు నే నున్నాను. డెబ్బదివే లొకలెక్కయా? ప్రతివాదులను లొంగదీయుటకు నే నెట్లు పనిచేయుచున్నానో నీకు వ్యవహారజ్ఞాన మున్నయెడల దెలిసికొనగలవు? మీమామగారు వ్రాసినది దొంగమరణశాసనమని నిర్ధారణపఱచుటకు నే నొకలోకోత్తరమైన చమత్కార మొనర్చినాను. యిప్పుడు అదే పూర్తిచేసి యిక్కడకు వచ్చితిని. మీ మామగారియొద్దనున్న యొకలేఖరిని మన పక్షమునకు లాగి వానివ్రాతతో దరిమిలా తేదీగల యొక మరణశాసనము సృష్టింపించినాను. ఆమరణశాసనములో యావదాస్తియు నీభార్య కిచ్చినట్లు వ్రాయించినాను. దానిలో బూర్వమరణశాసనమును గూర్చియు దత్తతను గూర్చియు నేమియు నుదాహరింపలేదు. అందుచే బూర్వమరణశాసనమున్నచే అది కేవల కల్పితమని కోర్టువారికి దోచకతప్పదు. తెలిసినదా? ఇంతటితోనైనదా? మరణశాసనమును సృష్టించినందులకు దత్తుని తల్లిదండ్రుల నండమానుదీవులకో బంపింపకుండ నే నూరకుందునా?

సుంద:—(గుండెలు కొట్టుకొని) అయ్యో! అయ్యో! నాభార్యపేర మరణశాసనమును సృష్టిచేయించితివా? మమ్ము నేరములలో గూలదింపి కారాగృహమున నుంపదలంచితివా? అయ్యో! అయ్యో! ఎంతకర్మముపట్టినది. (ఏడ్చును)

జగ్గ:— అన్నా! నీ వేమియు మాటలాడకు. ఎక్కడనో అసందర్భపుమనుష్యుండవు! ప్రాణప్రదమైనరహస్యముకదా! అట్లు నోరుచేసికొందువేల? బుద్ధిలేదా? నావలన నీపనిజరిగినది కాని లక్షరూపాయలిచ్చిననైన మరియొకడు పనిచేయింపగలడా? '(శ్రీ)రాములు మొదలుచిత్తగింపవలయును'

వఱకునంతయు నేఁబదియైదువేల తోఁగ్లప్తముగాఁ గడతేర్చినాను. నీ క్షేమము కొఱకుఁ జేసినపని యేదో కూడ గ్రహింపలేక యిట్లు మొత్తుకొందు వేల?

సుంద:—అమ్మయ్యో! తిరిగి 55 వేలా? నాయనా! నాప్రాణమైన మీఁగుల్తువా లేదా? మీరు నాకొఱకేమియుఁ జేయవలదు. నేను బ్రతివాదులతో సఖ్యపడినాను. వ్యాజ్యము వదలుకొన్నాను. మీరు దయయుంచి నన్నింతటితో వదలిపెట్టుఁడు.

జగ్గ:—జగ్గన్నశాస్త్రి వెఱ్ఱిముండకొడుకని నీయభిప్రాయముకాఁబోలు. న్యాయవాది సింహమని నమ్ముము. ఇదివఱకు నేనుబట్టిన వ్యాజ్యములలో విజయమొందితినే కాని కక్షిదారునితో నెన్నఁడైన తుచ్ఛమైన రాజీ కంగీకరించితినా? నేనెప్పుడైన నట్టి పౌరుషహీనమైనపని చేసితినా? నాపరువను బ్రతిష్ఠను నీవు చూడ నక్కఱలేదా? ఇటున్న సూర్యుఁ డటుపొడిచిన సరే వ్యాజ్యమేదో డిక్రీ వఱకు నడవవలసినదే కాని యీ నపుంసకపురాజీనామాకు నే నంగీకరించెదనా? నీకేమి? పదివేలు వచ్చునని తోఁచినయెడలఁ బ్రతివాదితో సఖ్యమున కొడఁబడుదువు. నే నట్లొడఁబడుదునా? కోటిరూపాయలు విలువ చేయఁగల నాకీర్తిని నీకొఱకు గంగలోఁ గలుపుకొందునా? ఫాల్గునుఁ డడ్డుపడిన సరే వ్యాజ్యము జరుగవలసినదే.

ద:—అయ్యా! నాకుఁ దెలియక యడుగుచున్నాను. వ్యాజ్యము నాకొఱకా మీకొఱకా?

జగ్గ:—అదే బుద్ధిహీనమైనమాట. నేను నీ పక్షమున వకాలత్నామా యెప్పుడు తీసికొంటినో యప్పుడే యంతయు నాదే. నీ వూరక నిమిత్తమాత్రముగనుండవలసినదే.

సుంద:—నిమిత్తమాత్రముగా నున్నందులకుఁ బ్రాయశ్చిత్తమైనదికాదా! వ్యాజ్యము మొదటివిచారణయైనఁ గాలేదు. అప్పుడే లక్షపాతికవేలు కాఁబోలు నా నెత్తిని రుద్దినారు. ఇఁక నా కక్కఱలేదు. నేను వ్యాజ్యమును వదలుకొన్నాను! బాబూ! రక్షింపుము.

జగ్గ:—వదలుకొనుటకు నీయిష్ట మనుకొంటివా? వ్యాజ్యము కడవఱకు నడపవలసినదనియుఁ బెట్టుబడి యంతయు నేను బెట్టవలసినదనియు నీవు నా కొడంబడిక వ్రాసి రిజిస్టరిచేసి యీయలేదా? ఇప్పుడు నీ విట్లు గింజుకొనినంతమాత్రమున నాబంధము నిన్ను వదలునా? నీవు నీయొడంబడికకు వ్యతిరేకముగా నడవఁ బ్రయత్నించినందులకు నిన్ను "క్రిమినల్"లోని కీడ్చి యెంతపనినైన నేను జేయలేనా? కాని జగ్గన్నశాస్త్రి అపకారి కాఁడు. భూతదయగలవాఁడు. స్వార్థపరిత్యాగి. అది సిద్ధాంతమైనమాట. గాంధిటోపీలు పెట్టుకొని యింతమంది ప్లీడర్లు వృత్తులు మానుకొన్నారుకదా! నే నట్లు మానుకొంటినా? ఎందుకు మానుకొనలేదు? ప్రజాక్షేమము

కొఱకు, లోకోపకారము కొఱకు. నేను వకాల్తీ తీసుకొనుటయే తమకు మహాగౌరవమని జమీందారులు నాకొఱకుఁ బడి కాపులుపడుచుండ నన్ను వదలుకొందునని మొత్తుకొందువేల? ఇంతనిర్భాగ్యతయున్నదా?

సుంద:—నాయనా! ఈవ్యాజ్యము వచ్చిన తరువాతనే నా కీనిర్భాగ్యత కలిగినది. అన్నమునకుఁ గూడ మొగము వాచి ముష్టి యెత్తుకొనవలసివచ్చునేమో యని మిమ్ము నేను వదలుకొనుటకుఁ గారణమైనది.

జగ్గ:—సరే. నీ వంత మొత్తుకొనుచుండగా నడుమ నాకేల? నాసొమ్ము నాకెప్పుడిచ్చెదవు? లక్ష పాతికవే లిదివఱకు వ్యయమైనది. నాఫీజు - సాటిబ్రాహ్మణుఁడవు కావున - పాతికవేలకంటె నెక్కువ తీసుకొనుట ధర్మముకాదు. మనకు ధర్మము ప్రధానముకాని ధనముకాదు. ఏదో చేతిసొమ్ము పెట్టితిని గావునఁ దిరుగ నడుగవలసి వచ్చినది. కాని నే నట్లి జిగడివాఁడను గూడఁగాను. ప్రస్తుతము సొమ్ముకుఁ జాల నిక్కచ్చిగా నున్నది. నా సొమ్మంతయు మొత్తముగా రేపే యీయవలయును.

సుంద:—అయ్యయ్యో! నే నొక్కసారి యీయఁగలనా? ప్రతివాదు లీయవలసిన పదునైదువేలు తెప్పించి రేపిచ్చెదను. తరువాతఁ గ్రమముగాఁ దీర్చుకొందును.

జగ్గ:—ప్రతివాదు లిచ్చినారు. నీవు పుచ్చుకొన్నావు. ఆసంగతి చెడునని యిప్పుడు నేను వినియే వచ్చినాను. నాకాసంగతియేమియు నక్కఱలేదు. నా సొమ్ము నా కిచ్చి మఱి మాటలాడుము.

సుంద:—నాయొద్ద సొమ్ములేనిదే.

జగ్గ:—లేదు లేదని తెగనీల్గెద వేల? ముప్పదిపుట్లు మాగాణి పెట్టుకొని బీదయఱపు లఱచెద వేల?

సుంద:—అయ్యయ్యో! ఆభూమి తాకట్టుపెట్టుమందువా?

జగ్గ:—తాకట్టా! నీ మొగము! ముప్పదిపుట్లు కూడ నమ్మిన యెడల లక్షరూపాయలకంటె నెక్కువ

వచ్చునా? ఆ భూమి యాస యింక బెట్టుకొనకుము. అది పోయినదన్నమాటయే. మిగిలిన యేఁబది వేలమాట యేమిరా భగవంతుఁడా యని నేను దేవులాడుచుండగాఁ దాకట్టుపెట్టెదనని చేబదులు తెచ్చెదనని బుద్ధిహీనమైనమాట లాడెద వేల?

సుంద:— అట్లైన నన్నిప్పు డేమిచేయ మందురు?

జగ్గ:— ఒకఁడు చెప్పనేల? ఆభూమి నాపేర వ్రాసియిమ్ము. మిగిలినసొమ్మునకు మావదినె యొడలిమీఁది నగలు గుట్ర యింటిలో వెండి పాత్రసామానులు మొదలగునవి నాపరము చేయుము. ఇట్లు నేను స్వాధీనపఱచుకొందును. ఆచింత నీకక్కఱలేదు. ఇంతకన్న వేరే యాధారము కనఁబడకపోయినప్పుడు నీ వేమిచేయఁగలవు? నేనేమిచేయఁగలను? నీభూమి నీభార్యనగలు పుచ్చుకొనవలసి వచ్చెనే యని నేను లోపల నెంత యేడ్చుచున్నానో ఆపరమాత్ముఁడే యెఱుఁగును.

సుంద:— ముప్పదిపుట్లభూమి. నిక్షేపమువంటిది. బహిరంగముగా నమ్మినయెడల రెండు లక్షలువచ్చునేమో? మీసొమ్ము మీకుఁబోఁగా నేఁబదివేలు నాకు మిగులును. వానితోఁ బొట్టఁబోసికొందును. నన్ను రక్షింపుము. ఇవి చేతులు కావు.

జగ్గ:— నే నేయుద్దేశముతో నీభూమి రెండవ కంటివానికిఁ దెలియకుండ వ్రాసియిమ్మంటినో దానికిఁ గారణము నీ వెఱుఁగకున్నావు. ఇందులోఁ బరమార్థమేమనగా, సృష్టించిన కాగితములు [illegible]. అవియన్నియు నీవు నాకిచ్చినట్లేకదా. నీ వీయకుండినయెడల నాకెట్లు రాఁగలవు. వానినిగూర్చి యేమాత్రము పైకిఁబొక్కినను నీకు మావదినెకుఁగూడఁ బదునాల్గు వత్సరములు కారాగృహవాసము తప్పదు. ఈబాధ మీ కెక్కడఁ గలిగిపోవునోయని నే నింతగాఁ బ్రాకులాడుచున్నాను. అందుకొఱకు బహిరంగముగా భూమినమ్మఁదగదు. దానివలన లక్షబాధలున్నవి. ఇవి యన్నియు యోజించియే భూమి గుప్పచుప్పకాకుండ నాపేర వ్రాసియిమ్మని నేను బలుకవలసివచ్చినది.

సుంద:— అయ్యయ్యో. ఈయక తప్పదా?

జగ్గ:— అంతసొమ్ముకూడ నే నిచ్చినయెడలఁ దప్పును. అది నీ వీయలేవు. అందుచే భూమి వ్రాసి యీయక తప్పదు.

సుంద:— సరే. వ్రాసియిచ్చెదను. అట్లైన సృష్టించినకాగితములవలన మా కేమియు బాధ లేదుకదా.

జగ్గ:— అన్నా! అట్లైన నీపై నీఁగ వ్రాలినయెడల నన్నుఁ దుపాకిపుచ్చుకొనికొట్టుము. అంతే? మీకాగిదా [illegible] మీయెదుటనే చింపివైచెదను. కాని యెప్పుడు వ్రాసియిచ్చెదవు?

సుంద:— మీయిష్టము.

జగ్గ:— ఈరోజుననే స్టాంపు కొనుము. [illegible] వ్రాయవలసిన చిత్తును [illegible]. రేపు [illegible] కావలెను.

సుంద:—అలాగే.

జగ్గ:—"అన్నా! నమస్కారము. వదినెను జాలచాల నడిగినానని చెప్పుము." (తనలో) ఇదివఱకు నేనీవ్యాజ్యమునఁ బెట్టుబడిపెట్టి నవి ముప్పదిరూపాయ లైన లేవు. రూపాయకుఁ బుట్టెడుభూమి. వహావ్వా! ధర్మకాలము!

ప్లీడరుపోయెను సుందరరామయ్య మఱునాఁడుస్టాంపువ్రాసి రిజిస్టరిచేసి యిచ్చెను. భార్యయొడలి పదివేలరూపాయల వస్తువులు రెండువేలరూపాయలు వెండిపాత్ర సామగ్రియుఁ బ్లీడరు నధీనము చేసెను. మిగిలినముప్పదియెనిమిదివేల రూపాయలు ముందెప్పుడైన నీయవచ్చునని చెప్పి యా మొత్తమునకు సుందరరామయ్యచేఁ బ్లీడరు నోటువ్రాయించుకొనెను. సుందరరామయ్య మఱియొకయూరు పోయి యేవృత్తియు నెఱుఁగనివాఁడు కావున "సీతారామాభ్యాన్నమః" యనుచు నక్షయపాత్రతోఁ గాలక్షేపమును జేసెను.

ఐక్యము

పల్ల వేంకటశాస్త్రిగారు

నాకొఱకుగాదె సృజియించినావు నీవు, సౌష్ఠవం బది పొంగారు జగములెల్ల
గనియు నానందవార్ధిలో మునిగి మునిగి, జనని యద్దాన నైక్యమైతిని గదమ్మ!
అల్లగోదావరీ నదిఁ బిల్లతరగ, పింఛులో నుండి వెల్వడు దండిముత్తి
యంపుసరులన నొప్పెడి తుంపురులను, జనని! భవదీయకళగని తనిసితమ్మ!

లలితబృందావనీ వీథికల లతాంత, సౌరభంబుల గోపాల చక్రవర్తి
మధురగానమ్ము భుజముల మలపికొనుచు, మోసికొని తెచ్చి వీనుల మోసల నిడు
పిన్నపవనుని నడకల వన్నెలందు, జనని! భవదీయకళగని తనిసితమ్మ!

లలితవాసంతచూతప ల్లవము లనెడి, కవినృపతిమాళి పద్మరాగంబులెల్ల
ధవళిమము సేయ బూను యంత్రంబనంగ, చంద్రనిర్గత మసృణ ప్రసారములను
జనని! భవదీయకళగని తనిసితమ్మ!

విమల శాంత ప్రపూతమై వెలయు నభ్ర, మందు భవదీయకళగని డెందమందు
నిర్మలాకారశాంత మిదే యటంచు, జనని యద్దాన నైక్య మైతిని గదమ్మ